

Arnau Margenet, SURTDECASA.CAT, 26 de gener del 2015

«Amb la literatura m'hi va la vida»

[El contista de Viladamat publica el seu cinquè recull de contes]

Directa i fabulosa, violenta i continguda, grotesca i terrenal, universal i única. La literatura de Damià Bardera (Girona, 1982) no s'està d'hòsties. Aquest contista empordanès –va passar la seva infància i adolescència, fins als vint anys, a Viladamat– ens proposa maridatges de contrapunt, on el mite i la truculència, la universalitat i la proclivitat, el sucre i el vinagre, es fonen amb una naturalitat torbadora, no apte per a reaccionaris ni devots del pensament Disney. La seva prosa és com una bombeta de llum pelada penjada del sostre. No hi ha lloc per a la palla retòrica ni els farbalans estilístics. Cada paraula treballa al servei de l'eix narratiu, convertint el conte en un tret a la cara, sense prolegòmens ni discursos previs que juguin a l'expectativa de la impressió. La veu narrativa de Bardera bé podria ser la del nostre amic explicant-nos l'anècdota de la setmana –un amic d'ironia esmolada, clar–. Una veu ferma, descreguda i sorneguera amb un pòsit d'eterna rebel·lia adolescent que, si bé ens recorda a autors com Calders, Monzó o Pedrolo, el cert és que té vida pròpia.

'Contes de propina' (El Cep i la Nansa, 2014) és el seu últim recull de contes –que no relats, tal i com ens explica a l'entrevista–, el cinquè en set anys; una dada eloqüent que fa palesa la seva condició d'escriptor d'ofici. Quedo amb ell a un bar de l'Escala. Arriba amb un aire jove, rampellut i simpàtic que xoca amb l'arquetip de literat crític i intel·lectual que un espera trobar quan queda amb un escriptor. Bones vibracions. Em confessa que no acostuma a concedir entrevistes perquè, normalment, els periodistes no es

llegeixen els llibres dels escriptors que entrevisten, però que li va agradar el petit comentari que va llegir al web sobre la seva última obra ‘Els nens del sac’ (El Cep i la Nansa, 2013). Li hem caigut bé. Engego la gravadora.

- ‘Contes de propina’ és el teu cinquè recull de relats en pràcticament set anys. Vas per feina...

Jo no em considero prolífic, però sí que considero que vaig per feina. No crec que tingui aquest nivell de producció tota la vida, la veritat. Sempre dic que no sé sobre què escric, i crec que el dia que ho sàpiga serà el dia que deixi d’escriure. Quan aquest dia arribi, doncs benvingut sigui.

- Ets dels que escrius més per necessitat que per ambició, doncs?

No, per ambició també. Jo vull fer una obra, al tanto. Jo escric pels que viuran d’aquí cent anys, no fotem. La falsa modèstia no la suporto. Aquest desmenjament que té molta gent de dir “jo escric per mi i no sé què” quan després ploren quan la crítica no els fa cas, no ho suporto. Jo he vingut aquí a fer una obra, peti qui peti, independentment si em diuen que sóc més guapo o més lleig. Jo no canviaré ni un coma ni un punt per agradar.

- Es reafirma que la infància és un dels temes cabdals de l’imaginari Bardera. Què té la infància que et desperta tanta inquietud?

Jo vaig ser un nen insultantment feliç. Llegint els meus contes no ho sembla, però vaig ser molt feliç. Tinc la sensació que literàriament em vaig quedar ancorat als anys 80, que és quan vaig viure aquesta etapa. La infància m’interessa perquè té aquesta cosa simple, salvatge i moralment ambivalent que la fa molt atractiva. És aquest espai liminar entre allò bo i allò dolent, entre la racionalitat i la irracionalitat, entre el conscient i l’inconscient. L’imaginari (l’inconscient) s’explica molt millor des de la infantesa, parlant de la infantesa i no pas de l’edat adulta.

- Sí, quan s'és nen s'està en procés de forjar un judici envers allò que ens envolta, no?

Sí, els nens sempre s'estan fent... Molts m'han dit que els meus contes exhaleen irracionalitat. Jo crec que més que irracionals són 'arracionals', amb aquesta 'a' negant la racionalitat...

- Com animals a camí de fer-se humans...

Exacte. Si un lleó es menja un missioner no li diràs "ei, ets un immoral per menjar-te el missioner". El lleó té gana i punt. L'animal està fora de qualsevol moralitat. El nen està en un estat previ. I els contes i les rondalles de tota la vida, també es troben en aquest estat previ d'ambivalència moral. La gent m'ho diu, que clar, no saps mai si te n'estàs fotent, si això és bo o dolent, perquè la gent fa lectures en clau moral, i potser hi són, però la gràcia d'aquests contes és que posen un mirall davant els prejudicis col·lectius, i també individuals. Hi ha contes que són tan oberts que la gent fa interpretacions contradictòries.

- O sigui que poses èmfasi en aquesta ambivalència per convidar a la reflexió, cosa que potser no fan els relats més convencionals...

Ara et preguntaré una cosa: tu en llegir els meus contes no t'han vingut records d'infantesa?

- No ho sé... Sí que crec que molts dels teus relats situen el lector en llocs comuns en la infantesa de qualsevol nen i les situacions que descrius són d'identificació universal. Tothom ha tingut un company de classe amb el cap gros com el que descrius al conte titulat 'Arnau'. O el cap gros, o amb un esparadrap a l'ull... que per cert, encara em pregunto per què hi havia nens que el portaven...

Crec que era perquè l'altre ull era el que havia de treballar. Li tapaven el bo, per dir-ho així, perquè era el que havia de millorar. Era alguna cosa així...

- Malauradament, cap nen reflexionava sobre l'explicació científica que hi havia rere l'esparadrap... era més aviat: "haha, un esparadrap!".

Sí, és cert, ningú hi reflexionava, i és precisament quan et fas gran que te n'adones, que hi havia moltes coses que no quadraven quan eres petit. Crec que un dels tres diferencials de 'Contes propina' respecte els altres reculls és que el món de la infantesa és mirat des de fora, no amb nostàlgia, sinó des d'una mirada adulta. En canvi, vist des de la fauna, la mirada és més interna, la veu narrativa rau en el nen, i per tant tot és més directe, més frontal, més subjectiu...

- I malgrat tot, en aquest 'Contes de propina', hi ha molts contes narrats en primera persona...

Sí, però la primera persona que havia utilitzat fins ara la narrava des del nen, i amb 'Contes de propina' és l'adult que es mira el món d'aquell nen, i clar, hi ha un sensació de pèrdua.

- Disney ha fet molt de mal, oi?

En Disney era un pedòfil.

- Hòstia, ara m'has mort...

Sí, home, per què et penses que escrivia tots aquests contes que acabaven bé... Tenia mala consciència...

- En fi...

Va, som-hi. Aquesta conversa l'hauràs d'ordenar una mica, ja veus que això és una mica...

- No, ja m'agrada aquestes entrevistes en format conversa... són molt llargues, però mentre llegeixes t'ho vas passant bé.

Sí, és el que compta al final...

- Sí. Va, som-hi. Aquest llibre té dos blocs diferenciats. Un és un recull de relats en la línia del que ha estat fent i...

Tu parlaries de relats o de contes?

- Doncs... imagino que el conte té aquesta implicació fabulosa...

Sí.. jo trobo que el relat al final són apunts per una novel·la. Molta gent que escriu contes en realitat escriu relats. Què vull dir amb això? A veure. Quim Monzó i Calders són contistes, per això quan escriuen novel·les se'ls nota que són contistes. 'La magnitud de la tragèdia' és un conte allargassat. Té estructura de conte. De contistes de pura raça trobo que n'hi ha molt pocs.

- I aleshores quina és la diferència?

La diferència és que el conte té una textura de 'vora del foc', té un punt d'epifania literària que no el té el relat. El relat et pot agradar molt, pot il·luminar un moment de la vida d'algú... El conte no. El conte comença i acaba en ell mateix.

- Té més càrrega simbòlica, també...

Sí, i és molt més autònom i unitari. I també oral. Els contes es presten molt més a ser llegits en veu alta en una rotllana, independentment si és per nens o per adults. En canvi en el relat ja hi ha més virtuosisme literari, més tècnica i estil.

- Raymond Carver seria...

Contista, clarament.

- No té res a veure amb la temàtica, doncs...

No, no. És el tarannà de cada autor. I crec que n'hi ha pocs. La majoria que escriuen contes són novel·listes encoberts. És com si un corredor de cent metres lllisos volgués competir en una maratón, o viceversa. Faria el ridícul.

- Ens tornem a desviar... Et deia que ‘Contes de propina’ té dos blocs diferenciats: el primer és de relats, i el segon, titulat ‘Ninots’, és un recull de texts a cavall entre el microrrelat i l’exercici poètic o abstracte. Hi havia ganes d’alliberar el Bardera poeta?

Saps què passa? Hi ha gent que escriu, i fins que no publica no fa el següent el llibre. Escriu, publica, i en relació a com funciona i què li diuen a l’editorial en fa un altre. Quan vaig publicar el meu primer llibre de poesia, que em va costar Déu i ajuda, vaig seguir escrivint poesia. Enviava els poemes a concursos, i res, un desastre. Em van quedar dos llibres de poesia al calaix, i aleshores vaig començar a escriure contes. ‘Contes de propina’, tot i que l’he publicat després de ‘Els nens del sac’, és anterior. La gent em diu “es nota una evolució, t’has tornat més humà...”, i en realitat aquest llibre és anterior. I en relació a aquest segon bloc, molts dels texts són aquells poemes que jo he reconvertit en contes. Per això tenen aquesta traça poètica. Poètica i metafísica. Vinc de fer filosofia jo, i crec que se’m nota...

- Al teu web dius que “ja des de ben petit em preguntava què feien els protagonistes dels contes després de ser feliços i menjar anissos”. Sembla que aquest afany de corrompre la mitologia popular se’t va manifestar de manera precoç, tot i que potser aquell nen encara no ho sabia emparaular...

Un dels llibres –no sé quin, ara– faig una dedicatòria que diu alguna cosa així com: A la Susana, que és al·lèrgica a la pols i als anissos, com jo. Quan era petit ja ho pensava, però no ho deia. Jo era un nano aparentment normal, era funcional, tenia amics i tot anava molt bé, però sí que veia coses que no quadraven: determinats comportaments de la gent, conductes dels adults, coses inquietants... inquietants sé que ho eren ara, perquè abans no sabia ni què volia dir la paraula ‘inquietant’. I respecte a això de corrompre l’imaginari... jo intento fer una literatura no reactiva. No sé si m’explico, jo escric el que em surt dels collons. Si de camí capgiro l’imaginari, doncs molt bé, però no és una cosa deliberada. No faig exercicis literaris, faig literatura. Jo aquí m’hi jugo la vida,

tiu. El que escric et pot agradar més o menys, però jo m'hi deixo la pell. Amb la literatura m'hi va la vida. No m'hi guanyo la vida, però m'hi va la vida (riu).

- També dius que durant el procés de creació t'agrada 'pouar', furgar l'inconscient. També que les històries ja hi són i només cal trobar-les. Sona interessant...

Més que les històries el que ja existeixen són els arquetips i les energies primigènies, i el que s'ha de fer és treballar-les. La història és una excusa per fer emergir aquestes energies.

- El teu estil literari té una mica d'aquell 'realisme brut' de Bukowski o Palahniuk, però també del realisme màgic de Borges o Gabriel García Márquez. I, esclar, Monzó, Calders i Manuel de Pedrolo semblen referències indissolubles de la teva obra... Vaig ben encaminat? És la teva cruïlla literària?

Per què Pedrolo?

- Crec que per aquest estil aparentment col·loquial. I també perquè són contes que tendeixen a l'entropia, al llenguatge metatextual... que també són elements comuns de la literatura de Calders i Monzó.

Sí, és que Pedrolo és una cosa estranya. Pedrolo és millor traduït, perquè en català utilitza aquesta llengua arcaica que, narrativament, de vegades falla. Però trobo que és un gran autor. Té un llibre molt bo, 'Crèdits humans', dels anys 50. Amb aquell llibre crec que va aconseguir transcendir del gènere negre i policíac i aprofundir molt més en la seva veu narrativa. De fet, a 'Fauna animal' hi tinc un conte anomenat 'Descrèdits humans' en homenatge a Pedrolo. M'agrada perquè era un tiu que tenia ofici, escrivia 12 o 13 pàgines al dia, però no crec que m'hi assembla massa.

- Jo sí que hi veig un denominador comú entre tots aquests autors i la teva obra, i és aquesta voluntat de parlar sobre allò mediocre i inefable de la condició humana. Ho dic perquè a vegades són relats que plantegen situacions absurdes o que no van enlloc, sense un pols narratiu clar, i tot el pes simbòlic recau en la situació o el personatge...

Mira, a part de l'ofici, el que em va atraure de Pedrolo és, d'una banda, l'absurd que mana en molts dels seus relats, que és un absurd molt 'pedrolià', molt seu, i de l'altra la temàtica existencial de fons. Pedrolo agafa el pensament existencialista d'entreguerres i ho reflecteix a la seva obra. En canvi, l'absurd 'caldersià' té una altra textura. Té un punt més còmic, bufonesc i cromàtic.

- Sí, Calders acostumava a començar els seus relats amb un fet insòlit i inexplicable, que ja li donava aquest punt de comèdia...

Exacte, Calders ja parteix de l'absurd. Pedrolo, no. Pedrolo hi arriba al final. També em sento molt proper a Rodoreda, Prudenci Bertrana, Josep Pous i Pagès, Marià Vayreda, Raimon Casellas, Salvador Espriu, Josep Maria de Segarra i Víctor Català, que és d'aquí (l'Escala), ja ho saps.

- S'ha de llegir per ser bon escriptor, oi?

Jo estic convençut que un escriptor és bàsicament aquell que llegeix, i de tant en tant escriu. S'ha de llegir molt. Molt i bé. Aquest llocs que ensenyen a escriure, el que haurien d'ensenyar és a llegir.

- Com es forja un escriptor havent nascut a Viladamat. Ho dic perquè sembla que tot el talent ha de sorgir dels gran nuclis urbans.

Trobo que la literatura catalana d'avui dia s'assembla massa entre si. Tots són discursos prefabricats, la gent en general no vol trobar la seva veu, van a la que salta, a allò que es porta, i tot s'acaba assemblant, sospitosament. Crec que això passa perquè els que venim de poble estem acomplexats i no volem aportar el nostre discurs de poble a la literatura. Volem anar a la ciutat i escriure des de la

ciutat. Jo sóc un tiu de poble, assilvestrat i rural. Però no és qüestió de ser de poble o de ciutat, és qüestió de ser coherent amb les teves coordenades socio-culturals, i punt.

- Creus que existeix l'humor català, com a tret idiosincràtic?

Crec molt poc en les abstraccions, els sentiments col·lectius i aquestes coses. Jo crec molt en les persones i en el discurs de cadascú. Sí que crec que hi ha unes formes culturals que la gent adopta i adapta, i aleshores entre els humors hi ha una semblança de família. Potser sí que hi ha un humor català, però no en un sentit essencialista sinó que l'han fet persones. I és un humor molt escatològic, de caca, pipi i pets. És molt nostre això, sí.

- Tens cap lloc preferit a la comarca?

El Puig Segalar, per allà Viladamat.

- Ara ve una pregunta que fem a tots els entrevistats. Un Top 5 musical?

No m'agrada la música. M'atabala molt. Em fa sentir emocions artificials i m'esgota.